

Melkvee Academie vernieuwt vanuit het vertrouwde

De melkveehouderij staat voor een periode van verandering en dynamiek. Zekerheden waarmee de veehouders nu nog boeren, zoals het melkquotum, inkomenspremies en de derogatie, staan op losse schroeven. Toekomstgerichte ondernemers realiseren zich dat kennis meer dan ooit belangrijk is. De Melkvee Academie is een 'studiehuis' voor de lerende melkveehouder waar 'boeren leren van boeren' centraal staat. Geen gebouw, maar dichtbij de boer zelf: virtueel, op locatie en in dorpszaaltjes en cafés.

Netwerken wordt ook onder melkveehouders een normaal begrip. En dan niet louter voor sociale doelen, maar als middel om te signaleren, wijzer te worden en het eigen ondernemerschap te voeden. De Melkvee Academie werkt in de eerste plaats als voertuig om een netwerk te kweken van deelnemers, die elk hun eigen vragen en dilemma's hebben. Vanuit dat netwerk is het vervolgens mogelijk de veehouders op allerlei manieren met elkaar te verbinden en te ondersteunen, kennis op te laten doen en die kennis om te laten zetten naar een eigen actieplan.

>> Nieuwe contacten

Sinds jaar en dag is de landbouw goed georganiseerd via allerlei platforms en studiegroepen vanuit LTO, intermediaire organisaties en het bedrijfsleven. Deze structuren hebben de landbouw veel opgeleverd en blijven ook in de toekomst belangrijk. Maar in een meer dynamische omgeving van markt en omgeving is het voor ondernemers tevens van

belang zich breder te oriënteren als impuls voor meer diversiteit in de landbouw. De Melkvee Academie richt zich hier op met een 'flexibele' organisatiestructuur: zij zorgt voor een omgeving waarin nieuwe verbindingen tussen individuen in nieuwe netwerken kunnen ontstaan. De nieuwe contacten en relaties die zij leggen zijn een belangrijke stimulans voor vernieuwing. Deze stimulans bestaat uit een mix van factoren. De eerste factor is het opdoen van inspiratie en ervaringskennis van onbekende collega-ondernemers. De tweede is dat mensen zich in een eerste gesprek opener opstellen tegenover een onbekende dan bij een bekende collega, die mogelijk zelfs concurrent is. Een meer open houding is belangrijk voor een eerste stap tot verandering. De derde factor is dat mensen met dezelfde interesse bijeen gebracht worden. Dit leidt tot meer verdieping en stimulans om zaken daadwerkelijk vorm te geven.

>> Boeren leren van boeren

Ondernemers zijn niet alleen geïnteresseerd in het resultaat van de collega-ondernemer, maar ook – en wellicht veel meer – in de beweegredenen, overwegingen en keuzes van deze ondernemer. Hieruit kunnen ondernemers mogelijk een vertaalslag maken naar de eigen situatie en het eigen bedrijf. Dit 'boeren leren van boeren' is geen nieuw fenomeen. Bekend zijn de intermediaire organisaties die hun eigen expertise en ervaringskennis inbrengen en voor klanten vertalen. De kwaliteit en innovativiteit van deze kennis is afhankelijk van de deskundigheid van de intermediair. In de studiegroepen van LTO en het bedrijfsleven wordt ook veel kennis gedeeld, maar daar gaat het vaak over vaktechnische of beleidsmatige thema's. Het boeren leren van boerenprincipe in de Melkvee Academie richt zich op management en op ondernemerschap en innovatie. Ondernemers worden uitgedaagd om ervaringskennis, aangevuld met expertise en inspiratie, te interpreteren en te vertalen naar de eigen situatie. Voor het uitwerken van een innovatie of strategie in een netwerk is het belangrijk om vertrouwen in de groep te creëren. Pas dan is een groep in staat met elkaar de juiste verdieping te vinden.

>> Kennisdriehoek

De ondernemer met zijn keuzen staat in de Melkvee Academie centraal. Hij kan leren via verschillende en elkaar versterkende lijnen. De verschillende leerfuncties in de Melkvee Academie zijn te illustreren met een kennisdriehoek. De hoeken worden gevormd door de begrippen kenniscirculatie, kennisontsluiting en kennis in actie. Van kenniscirculatie is sprake bij het netwerken op internet en tijdens bijeenkomsten en bij de vorming van nieuwe netwerken rondom thema's waarmee veehouders aan de slag willen. Bij alle activiteiten spelen de veehouders die parttime in dienst zijn als kennismakelaar een grote rol. De virtuele kennisbank op internet is een krachtig middel voor de ontsluiting van kennis voor veehouders. Vindt een veehouder het gezochte daarin (nog) niet, dan voegt hij een vraag toe en krijgt hij van andere deelnemers in de kennisbank hulp en antwoorden.

Van kennis in actie is sprake tijdens de interactieve leerbijeenkomsten, zoals melkveecafés, werkplaatsen en masterclasses. En verder bij de begeleiding van netwerken door kennismakelaars of professionele begeleiders. Bij het uitvoeren van werkplaatsen en masterclasses wordt gebruik gemaakt van de theorie omtrent inspirerende leeromgevingen... (zie ook p.10-11). Tenslotte zijn er ook de Melkvee Mentoren: ervaren melkveehouders die in staat zijn collega's individueel te coachen.

>> Vanuit het vertrouwde vernieuwen

Melkveehouders zijn voor vernieuwing op zoek naar prikkelende en uitdagende leeromgevingen. De Melkvee Academie probeert echter tegelijkertijd een vertrouwde, veilige omgeving te creëren om ontwikkelrichtingen uit te werken. Die gewenste omgeving wordt langs een aantal lijnen geborgd.

> Melkveehouders die fungeren als kennismakelaars, voeren intakes uit met belangstellende melkveehouders en inventariseren in welke thema's of producten zij geïnteresseerd zijn. Deze persoonlijke gesprekken leiden tot meer vertrouwen tussen de melkveehouder en de Melkvee Academie en kunnen de weg vrijmaken om aan de academie te gaan deelnemen. De informatie uit de intakegesprekken wordt gebruikt om deelnemers gericht te benaderen voor bijeenkomsten en om nieuwe netwerken bijeen te brengen.

Waar mogelijk worden melkveehouders ingezet bij het organiseren, verbinden of begeleiden van bijeenkomsten of als Melkvee Mentor ingezet voor de begeleiding van individuele collega's.

> Het streven is om melkveehouders deel te laten nemen aan meerdere activiteiten van de Melkvee Academie, zoals thematische leertrajecten, nieuwe netwerken of individuele leertrajecten. Door elkaar vaker te ontmoeten ontstaat vertrouwen in de nieuwe relaties.

> Steeds vaker worden Melkveecafés met andere partijen in het veld georganiseerd, om 'vanuit het vertrouwde' individuele melkveehouders te prikkelen nieuwe relaties aan te gaan.

>> Confrontaties met vernieuwingen

'Vanuit het vertrouwde vernieuwen' krijgt meer betekenis door telkens een stap verder te gaan, door deelnemers in bijeenkomsten met vernieuwende inzichten, nieuwe thema's en trends te confronteren. Melkveehouders die opvallende keuzes maken doen hun verhaal en dienen als inspirerend voorbeeld. In masterclasses hebben ondernemers uit andere sectoren die rol. Zo wordt de gelegenheid benut om met het vernieuwde vertrouwd te raken. Zo is de Melkvee Academie in het voorjaar van 2006 samen met het innovatieplatform Courage (zie artikel Innovatieplatforms sturen gericht op innovaties, pagina 24 t/m 27) aan de slag gegaan met het thema 'meer uit melk'. In een reeks melkvee-debatten en een innovatiewerkplaats werden veehouders bewust gemaakt van ontwikkelingen in de zuivel, trends in koopgedrag en kansen voor diversificatie van melkstromen. Dit najaar staat in een reeks 'Groot Melkveecafés' het vormen van een goede toekomststrategie centraal. Ook daarbij passeren verschillende concepten voor samenwerking in de zuivelkolom de revue, met de mogelijkheid om deel te nemen aan vervolgotrajecten die uit kunnen monden in concrete innovaties.

>> Melkveehouders zijn enthousiast

In de eerste twee jaar van Melkvee Academie is veel ontwikkeld en geleerd, aangezien het hele project een behoorlijk experimenteel gehalte kende. Bij de melkveehouders wordt de Melkvee Academie als 'nieuw' ervaren, maar er is ook sprake van 'constructief wantrouwen'. Veel melkveehouders moeten eerst merken wat de Melkvee Academie voor hen betekent, voordat zij (betalend) deelnemer van het netwerk willen worden. Actieve deelnemers waarderen de kwaliteit, het principe van 'boeren leren van boeren' en de uitdagende werkvormen. Verbindingen met het bedrijfsleven en het onderzoek worden steeds belangrijker voor de juiste verdieping en het bereiken van de doelgroep. De afgelopen twee jaar is de Melkvee Academie projectmatig gestart. Inmiddels dragen LNV en het Productschap Zuivel zorg voor continuïteit via een basisprogramma van activiteiten en leggen zij verbindingen met lopende projecten.

>> Junior Melkvee Academie

De Melkvee Academie gaat de activiteiten uitbreiden naar toekomstige melkveehouders, studenten, door 'praktijkleren'. Via de scholen (AOC, HBO en WO) krijgen studenten faciliteiten aangeboden. De kennisdriehoek is gebruikt om praktijkleerproducten voor het onderwijs te ontwikkelen. De kennisbank wordt beschikbaar gesteld aan scholen en melkveehouders gaan als 'onderwijscoach' studenten begeleiden. Een marktplaats voor stages en opdrachten verbindt melkveehouders met studenten.

Catharinus Wierda

'Stapjes verder door de Melkvee Academie'

Lambert Bierema, melkveehouder in Rottum, is graag lid van de Melkvee Academie. Al sinds de start. Sinds kort is hij ook mentor, om andere veehouders vooruit te helpen. De melkveehouder noemt zichzelf 'redelijk eigenwijs'. Dat maakt dat hij het gevoel heeft veel te weten. Toch is de Melkvee Academie nuttig voor hem. 'Je kunt over allerlei onderwerpen informatie krijgen en je bent nooit te oud om te leren.'

Wat hij precies leert vindt hij lastig om aan te geven. Het zijn vaak kleine puntjes, die hij oppikt als hij naar andere veehouders luistert. Wat hem vooral aanspreekt is dat collega's open zijn. Volgens Bierema komt dat, omdat collega's elkaar minder goed kennen. 'Als je dat met een buurman zou doen, laten velen niet het achterste van hun tong zien. Hier gebeurt dat eerder.'

Zo herinnert de veehouder zich de bijeenkomst waar een andere veehouder vertelde over problemen met de koeien. Hij had het advies gekregen meer structuurrijk voer te geven, met name luzerne, omdat de koeien dat smakelijk vinden. 'Maar hij zei dat als je arm wilde worden je luzerne moest voeren. Nu had ik dat gevoel ook altijd al, ik snapte niet dat er veehouders zijn die luzerne voeren. Ik ben toch blij dat hij er open voor uitkwam. Als je dat eerst zelf uit moet proberen, ben je al arm voor je er erg in hebt.'

>> Positief denken overdragen

Toen de mogelijkheid zich voordeed om andere melkveehouders te coachen, meldde Bierema zich onmiddellijk aan. 'Ik heb zelf een bedrijf van een half miljoen liter melk, schapen,

vleesverkoop en bed&breakfast, en dat gaat prima. Tegenwoordig lijkt het wel of je niet groot genoeg kan zijn, een half miljoen liter zou dan te weinig zijn. Maar ik heb best toekomst, zonder stevig te groeien en dat kan ik ook goed onderbouwen met bedrijfseconomische cijfers. Maar als je als veehouder altijd maar diezelfde geluiden hoort, dan ga je je dat toch aantrekken. Ik niet, maar anderen misschien wel en dan kun je in een negatieve spiraal terecht komen. Ik wil dan het positief denken aandragen en laten zien dat als je iets meer de puntjes op de i zet en je kansen pakt, je nog heel goed veehouder kunt zijn. Zo kan ik dan iemand anders die problemen heeft, proberen te helpen, gewoon als collega-veehouder. Ik ben nu bij een veehouder geweest. Ik heb een gesprek van een paar uur

gehad en ondertussen probeer je met allerlei vragen erachter te komen wat hij doet en hoe hij dat doet. Met mijn gewone nuchtere visie geef ik hem mijn kijk op zijn problemen.'

>> Stapje verder

Of de werkwijze van de Melkvee Academie tot innovaties leidt, durft Bierema niet te zeggen. 'Heel veel doe je onbewust. Je weet nooit precies waar je je ideeën en kennis vandaan hebt. Meestal hoor je iets van verschillende kanten. Het is wel zo dat er allerlei onderwerpen voorbij komen die vernieuwend zijn, zoals over vormen van duurzame energie. Zo kom je toch weer een stapje verder. De Melkvee Academie is in staat om veehouders met dezelfde vragen, problemen of interesses samen te brengen. Dat is voor mij een ijzersterk punt.'